

‘Ik ben niet snel kwaad te krijgen’

Björn Kuipers (45) is onze hoop in bange dagen, nu het Nederlands elftal toernooi na toernooi misloopt. De Tukker floot een prima WK en werkt langzaam toe naar zijn afscheid als scheidsrechter. ‘Na meer dan 450 wedstrijden is het tijd geworden om aanbiedingen uit landen als Qatar en China aan te nemen. Die heb ik voorheen altijd afgeslagen.’

TEKST FRANK WAALS
FOTOGRAFIE ANP

Je krijgt veel interviewaanvragen. Dat was tien jaar geleden wel anders.

‘De populariteit van topscheidsrechters begint de laatste jaren grotere vormen aan te nemen, maar bij lange na niet waar voetballers mee te maken krijgen. Om hen moet het eigenlijk ook gaan, ik ben het liefst onzichtbaar in een wedstrijd. Pas dan heb ik mijn werk perfect gedaan. Van de vele aanvragen die ik krijg, doe ik er daarom ook maar een paar. Het moet geen overkill worden.’

Met de videoscheidsrechter (VAR) is jullie rol ook groter geworden.

‘We zijn een belangrijker onderdeel geworden en men is geïnteresseerd hoe dat precies in z'n werk gaat. De technologie in het voetbal zorgt voor een omschakeling waar iedereen mee moet leren omgaan. Dat begon ooit al met de piepvlag met een knop aan de bovenkant, die mij bij het indrukken daarvan een melding gaf. Zo wist ik al voordat ik keek of het buitenspel was. Daarna volgde de headset-communicatie en nu dus de VAR waarmee het voetbal veel sneller en eerlijker is geworden. Alles staat vast en kan nagekeken worden op schermen aan de zijlijn.’

‘Vergelijk mij maar met tennisser John McEnroe, zo was ik ook. Heel erg vervelend jegens de man in het zwart’

Wesley Sneijder toont zich er geen fan van en betreurt de penalty in de WK-finale na een handsbal van Ivan Perisic.

‘Dat zie ik toch anders, vooral ook omdat je de VAR niet moet afrekenen op één moment. De scheids floot niet omdat hij de handsbal simpelweg niet had waargenomen. Daarom ook de nacontrole op het scherm. Dankzij dit middel kunnen we 100 procent fouten uit een wedstrijd halen, maar wat Sneijder nu doet is een beetje zwartkijken. Het positieve negeren en je focussen op het negatieve. Iedereen mag zijn mening hebben, maar ik zou graag eens een spelregeltoets willen doen onder profvoetballers. Ik denk dat er naast de paar spelers die een tien halen, ook een groot aantal profs zal zitten dat met een dikke onvoldoende naar huis gaat. Probeer dus niet vanuit de emotie over de VAR te praten, maar hou het bij de feiten. En die liegen er niet om. Van de 23 momenten van ingrijpen tijdens dit toernooi zijn er 21 helemaal top geweest en twee vatbaar voor een andere interpretatie. Het systeem kan dus ook je beste vriend zijn. Bovendien is de VAR niet bindend, maar enkel ondersteunend. Een beslissing van de scheidsrechter blijft te allen tijde een beslissing van de scheidsrechter.’

Er klonk wat kritiek nadat je Poetin de hand schudde.

‘Ik was in Rusland voor mijn WK en dus aanwezig om mijn sportieve plicht te doen. Daar hoort een handshake met de presidenten van het gastland en de twee finalisten bij. Politiek speelde op dat moment geen rol en bij ieder ander had ik precies hetzelfde gedaan.’

Is voetbal nog steeds een mannsport of verworden tot een theatershow?

‘Geloof het of niet, maar het zijn toch echt maar een paar spelers die een overtreding mooier maken dan hij is en de boel overdrijven. De VAR kan ook daarbij weer helpen, want men weet dat alles tegenwoordig direct kan worden teruggekeken en invloed kan hebben op de besluitvorming tijdens een wedstrijd. Hoeveel penalty's denk je dat er tijdens het afgelopen WK zijn gegeven naar aanleiding van een schwalbe? Exact null! Spelers die de boel proberen te misleiden door van alles te simuleren doen er verstandig aan daarmee te stoppen. Voor tijdrekken in de extra tijd hebben we tijdens dit toernooi ook extra aandacht besteed en extra blessuretijd aan de wedstrijd toegevoegd. De effectieve speeltijd is daarmee hoger geweest dan bij andere toernooien, een duidelijke richtlijn die we vooraf met elkaar hebben afgesproken. Speel gewoon je eigen spel en hou je niet zo bezig met de scheidsrechter en het uitdagen

van de tegenstander door te gaan lopen klooiën, dan wordt het voetbal alleen maar mooier en sneller.’

Je bent de finale opnieuw misgelopen.

‘En dit was ook nog eens mijn laatste WK dus is het definitief einde oefening. Toch had ik er dit keer minder moeite mee dan in 2014. Destijds had niemand vooraf rekening gehouden met Nederland als outsider voor de halve finale en zij verstoorden dus het feestje van mij en mijn team. Na de twee pouledeuels Engeland-Italië en Zwitserland-Frankrijk, plus de Zuid-Amerikaanse clash Uruguay-Colombia in de achtste finale, vlak nadat Suárez iemand in zijn schouder had gebeten, was ons team de gedroomde finale-kandidaat. Maar daar was ineens Oranje, dat het met een derde plek uitstekend deed. Ik ben daar echt kapot van geweest, maar dit jaar voelde ik 'm al een beetje aankomen omdat er twee Europese ploegen in de finale stonden en de twee voorgaande WK-finales ook al door Europeanen waren geleid. Jammer, maar geen complete verrassing. Ik had als FIFA waarschijnlijk hetzelfde gedaan.’

Denk je dat je de finale beter had gedaan?

‘Lastige vraag, omdat een wedstrijd loopt zoals hij loopt en het te maken heeft met spelers die je wel of niet accepteren. Néstor Pitana heeft het heel goed gedaan en is een heel karakteristieke scheidsrechter met heel veel gebaren, maar ik had hem niet op mijn lijstje staan voor de finale. Toch kijk ik tevreden terug op dit WK omdat we, met twee pouledeuels, een achtste finale en een kwartfinale, plus vierde official in een halve finale en finale, zes aanstellingen kregen. Ik vond je compliment voorafgaand aan dit gesprek, dat je geen enkele negatieve reactie over team-Kuipers op Twitter hebt kunnen vinden, wel mooi. Dat wil zeggen dat we een goede indruk achter hebben gelaten.’

In niets te vergelijken met het begin van je carrière...

‘Dat was inderdaad een drama. Ik begon met Telstar-Eindhoven en stond mezelf vooraf kokhalzend in te lopen. De wedstrijd daarna bij Emmen hetzelfde verhaal. Er stond veel te veel druk op de ketel en er zat een te grote dosis spanning in mijn lijf die maar niet wegging. Gelukkig zag de KNVB iets in mij en bleven ze vertrouwen houden. Dat betaalde zich uiteindelijk uit in een lagere en gezondere wedstrijdspanning en het respect van spelers op het veld.’

Heb je weleens een wedstrijd stil moeten leggen?

‘De EK-kwalificatiewedstrijd Italië-Kroatië in het

San Siro-stadion liep helemaal uit de hand, omdat de Kroatische toeschouwers vuurpijlen afstaken richting het veld, gericht op spelers. Toen zijn we met z'n allen naar binnen gegaan voor een afkoelingsperiode van een kwartier. Zelf ben ik 25 jaar geleden als beginnende scheidsrechter gemolesteerd door een speler, die me een trap gaf. Het heeft me er gelukkig niet van weerhouden te blijven fluiten.’

Is het daarbij gebleven?

‘Ik herinner me de wedstrijd FC Groningen-NAC waarin ik twee penalty's gaf en NAC uiteindelijk verloor. De ochtend erna wees de bedrijfsleider van mijn supermarkt me op een binnengekomen mail waarin ik stond afgebeeld met twee handen om mijn keel gevouwen en daarnaast de tekst: “Vertoon je niet meer in Breda want dan breng je het er niet levend vanaf.” Ik besloot er geen aandacht aan te besteden en de mail te verwijderen. De dag erna kreeg ik de mail nogmaals en gooide ik 'm wederom weg, tot het bericht op de derde dag ineens niet op de zaak, maar bij mijn vrouw binnenkwam. Dat is toch anders en gaat in mijn ogen te ver. Aangezien de man in kwestie zijn mails uit eigen naam verstuurde, spoorden de politie en de KNVB hem in een mum van tijd op en brachten ze hem een bezoekje. Het bleek de directeur te zijn van een groot accountantskantoor in Breda, helemaal van het padje af.’

Je moet haast psycholoog zijn om dat te begrijpen.

‘Nog meer dan dat moet je mentaal fit zijn, de allerbelangrijkste competentie. Niet alleen in dit soort situaties maar ook rondom wedstrijden. Maak je een grote fout dan dien je deze te pareren, te analyseren, slaap er voor mijn part twee nachten slecht van, maar weet jezelf dan wel weer op te peppen voor de volgende wedstrijd. Blijf je in dat ene moment zitten dan ben je niet schoon in je hoofd. En dan vergeet ik nog bijna te zeggen dat sorry zeggen enorm belangrijk is. Sommige scheidsrechters durven dat niet omdat ze bang zijn dat hun autoriteit daarmee wordt aangetast, maar we zijn allemaal mensen en het kan iedereen gebeuren. Na excuses kan iedereen weer verder.’

Je bent naast het voetbal eigenaar van een supermarkt en een kapperszaak. ➤

NIEUWE REVU ONTMOET BJÖRN KUIPERS

Waar? In café Dikke Tut in Delfstrahuisen, nabij Heerenveen. **We zitten aan het water en zien bij elke boot die de opklapbrug passeert, de havenmeester een hengel met blauwe klomp uitwerpen. 2 euro bruggeld, alsjeblieft.** **Wanneer?** Exact een week na de WK finale Frankrijk-Kroatië (4-2). **Verder nog wat?** Kuipers mist de eerste competitieronde van de Eredivisie in verband met een welverdiende vakantie, maar is er vanaf speelronde twee gewoon weer bij.

KUIPERS VS. NEYMAR

De meest besproken momenten van onze man in Rusland vonden plaats met de Braziliaan Neymar. Frank Waals bekeek de wedstrijd nogmaals en mocht bij twee belangrijke momenten meeluisteren naar de headset-communicatie tussen Kuipers en zijn assistenten. Wat werd er nou precies gezegd? Neymar pakt in de eerste helft een negatieve hoofdrol door vaak theatraal en overbodig naar de grond te gaan. Hij protesteert diverse keren bij Kuipers als hij het niet eens is met diens beslissingen.

Na rust trekt hij deze lijn door en is Kuipers er klaar mee. De scheidsrechter roept de speler bij hem en zegt letterlijk: 'Stop it! Stop it! You wanna play or not? Or do you wanna sit up there? Just stop it,' daarbij met zijn hand het gebaar van een pratend mondje maken. Het fragment gaat direct viral op internet. In de 77ste minuut gaat Neymar in het Costa Ricaanse doelgebied naar de grond, waarna Kuipers naar de stip wijst. Braziliaanse fans juichen, spelers van Costa Rica drommen om hem heen voor protest. 'Wait, guys, wait. Let me hear,' zegt Kuipers, wijzend naar zijn headset. Collega Danny Makkelie, die de VAR bedient, zegt: 'Hij raakt hem maar heel lichtjes aan. Ik zie hier geen strafschop in, hoor.'

Kuipers weet dat dit zijn allereerste VAR-moment gaat worden en sprint naar de zijlijn. Terwijl de hele wereld toekijkt en het stadion uit zijn dak gaat, kijkt Kuipers de beelden terug en overlegt opvallend kalm met zijn landgenoot achter de VAR. Kuipers keert terug op het veld, maakt het VAR-gebaar en cancelt de strafschop. Makkelie, over de headset: 'Klasse gedaan, jongen. Hier ga je mee scoren.'

Heeft leidinggeven altijd al in je gezeten?

'Ik denk dat het vanaf mijn vijftiende steeds duidelijker werd dat ik deze klus wel kon klaren. Als speler probeerde ik de leiding al te pakken en was ik de jongen die heel gemakkelijk zijn medespelers en de scheidsrechter de huid vol kon schelden. Vergelijk mij maar met tennisser John McEnroe, zo was ik ook. Heel erg vervelend jegens de man in het zwart. Op een dag had mijn vader, ook scheidsrechter op amateurniveau, daar genoeg van en stelde hij voor dat ik zelf maar eens de scheidsrechterscursus moest gaan volgens als ik het allemaal zo goed wist. Ik kan me daarom heel goed verplaatsen in een boze speler die op me afgestormd komt, want in feite zie ik dan mijzelf op jongere leeftijd voor me staan. Ook kan ik prima in de huid kruipen van een fanatieke supporter die naar het stadion gaat om een goede pot voetbal te zien en zijn cluppie dan, in zijn ogen, benadeeld ziet door de scheidsrechter. Bij hockeywedstrijden van mijn dochter of voetbalwedstrijden van mijn zoon sta ik ook met een bepaalde emotie aan de kant. We moeten na afloop echter wel gewoon grote mannen zijn en kunnen zeggen: het is weer gedaan. Klaar, afgelopen, door naar de volgende wedstrijd.'

Je bent opgegroeid tussen FC Twente-supporters, maar moet nu onpartijdig zijn.

'Dat ben ik ook. Natuurlijk heb ik ook bij Twente

op de tribune gezeten, maar ik heb nooit de drang gevoeld ook een echte Twente-supporter te worden. Dat is wel het geval bij Quick'20 uit Oldenzaal waar ik ben opgegroeid en nu sponsor van ben. In de eredivisie zie ik in elke club wel iets moois. Bij Twente, maar ook in Zwolle of een stukje verderop bij Heerenveen en drie uur rijden verderop in De Kuip bij Feyenoord. Ik vind het gewoon leuk om met voetbal bezig te zijn, zonder daarbij een kant te kiezen.'

Gaat het je wel aan het hart dat Twente afgelopen seizoen degradeerde?

'Jazeker! Omdat zo'n grote club met wekelijks 33.000 man op de tribune in een prachtig stadion gewoon in de eredivisie thuisheert. Acht jaar geleden werden ze nog kampioen en deze stap terug is voor veel mensen best pijnlijk. Tegelijkertijd is het ook weer mooi dat Emmen voor het eerst op het hoogste niveau mag uitkomen. Ze hebben ervoor geknokt en gestreden en dus hebben ze het verdiend. Het feestje is gevierd en nu moeten ze het gaan laten zien.'

Zo fel van leer trekken tegenover voetballers is bij je klanten in de supermarkt natuurlijk not done.

'Klanten bedienen ik en dat vraagt dus een andere aanpak. We zijn een dienstverlenend bedrijf, altijd. Enkel mijn medewerkers merken af en toe

dat ik weleens boos kan zijn, maar ook bij hen komt dat maar zelden voor, net als ik ook op het veld niet zo snel kwaad te krijgen ben. Ik ben gewoon rechttoe rechtaan en draai nergens omheen, dat is wat anders. Belgen kunnen daar nog weleens met bewondering naar kijken omdat zij doorgaans wat terughoudender zijn. In het voetbal zijn directe lijnen heel belangrijk. Als een assistent op de headset maar door blijft kwekken, kan ik heel gemakkelijk zeggen dat het tijd wordt om zijn muil te houden. Zo direct zijn zij ook tegen mij.'

Kun je vriendschappen met voetballers onderhouden?

'Nee, en dat probeer ik ook niet. Vanuit mijn functie zijn goede contacten hebben niet erg, maar vriendschap sluiten gaat een stap te ver. Bovendien heb ik geen tijd voor nieuwe vrienden omdat het me nu al moeite kost om alle mensen om mij heen altijd de aandacht te geven die ze verdienen. Ook thuis heb ik door mijn carrière meer gemist dan mij lief is. Ik heb een zoon van 8 jaar oud en een dochter van 13 jaar, maar van die laatste ben ik er negen keer niet bij geweest op haar verjaardag. Aan subtiele dingen merk ik dat ze het fijn zouden vinden als ik wat vaker thuis ben, al hebben ze ook geleerd er goed mee om te gaan. De maandag na terugkomst van het WK haalde mijn dochter me nog wel op van Schiphol, maar aansluitend vertrok ze vol enthousiasme naar een kampeerweek met zestien vriendinnen.'

Je vrouw leidt samen met jou de supermarkt en de kapperszaak, dus zij zal het begrijpen als je toch doorgaat.

'Sterker nog, ze zal het aanmoedigen. Marlies is altijd al mijn grote steun geweest en kent me al van voor mijn tijd in het betaalde voetbal. Ze weet dus wat het kost aan tijd en energie om dit vak jarenlang achter elkaar vol te houden en daarin een hoog niveau te bereiken, maar het is voor mijn gevoel echt het moment om meer tijd aan mijn gezin te gaan besteden. Die kleine vent wil de traditie van zijn opa en vader graag voortzetten door op een dag ook scheidsrechter te worden, maar dan wel graag met mij in de buurt. Sinds ik vader ben, weet ik wat kinderen teweeg kunnen brengen. Het heeft me rustiger en warmer gemaakt als mens en daar wil ik alles van mee kunnen krijgen. Bovendien lopen er ook op dit moment voldoende jonge, talentvolle scheidsrechters rond in Nederland. Waarom zou ik, iemand die alles al gezien heeft wat deze wereldbol op voetbalgebied te bieden heeft, hen dan in de weg staan? Ik heb meer dan 450 betaaldvoetbalwedstrijden mogen leiden, meer dan 140 internationale wedstrijden, acht Europese finales en drie Nederlandse bekerfinales. Was actief op twee EK's en twee WK's. Het is langzamerhand

'In 2014 was ons team de gedroomde kandidaat om de WK-finale te leiden. Maar daar was ineens Oranje, dat het met een derde plek uitstekend deed. Ik ben daar echt kapot van geweest'

tijd geworden om ook daarvan de vruchten te plukken en de aanbiedingen uit landen als Qatar en China om ook daar wedstrijden te fluiten aan te nemen. Die heb ik voorheen altijd afgeslagen omdat de focus op de KNVB lag.'

Wanneer stop je?

'Laat ik het zo zeggen: op het WK van 2022 in Qatar ben ik in z'n volledigheid geen scheidsrechter meer. Ergens voor die tijd zal ik dus definitief stoppen. Of het EK van 2020 dan nog wel een reële optie is, weet ik niet. Ik voel me fit, ben zelfs de laatste maanden 2,5 kilo kwijtgeraakt, maar in principe was het WK 2018 mijn afscheid op een eindtoernooi. Zeg nooit nooit in het voetbal, dus de deur naar 2020 zit nog niet helemaal dicht, maar reken er maar niet te veel op. Ik werk langzaam toe naar een nieuwe fase in mijn leven waarin ik niet meer zelf op het veld sta, maar jonge scheidsrechters ga coachen. Die kokhalzende jonge jongens zoals ik vroeger was, help ik graag aan wat meer zelfvertrouwen.'

Wie is de kampioen van 2019?

'De traditionele top drie is het meest kansrijk. Ajax heeft opnieuw goed ingekocht, PSV blijft sterk met de spelers die ze hebben en het kampioenschap van Feyenoord was geen incident. Met hun enorme achterban en een goede cohesie in de groep moet ook die ploeg weer naar een hoger level te tillen zijn. Kijk naar Kroatië op het WK. Allemaal individuen die besloten als team te opereren. Als je dat doet, kun je ver komen.' ✖